

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 2.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.110>

УДК 657.37:502.1

Н. Г. Царук,

к. е. н, доцент, завідувачка кафедри обліку і оподаткування, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування

України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5426-1378>

ЗВІТУВАННЯ ПРО СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ТЕНДЕНЦІЇ В КРАЇНАХ ЄС, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

N. Tsaruk,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Accounting and Taxation, Separated unit of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine “Nizhyn agrotechnical institute”

SUSTAINABILITY REPORTING: TRENDS IN EU COUNTRIES, CHALLENGES AND PROSPECTS FOR UKRAINIAN ENTERPRISES

В наш час у розвинених країнах принципи сталого розвитку виступають ключовим орієнтиром у формуванні економічної політики та корпоративного управління. Метою статті є критичний аналіз тенденцій впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку у країнах ЄС, оцінка вітчизняних законодавчих ініціатив щодо обов'язкового звітування, а також визначення потенційних викликів і перспектив для українського бізнесу. Розкриваючи передумови переходу до обов'язкового звітування із сталого розвитку в країнах ЄС, дослідження виявляє основні особливості цього процесу, беручи до уваги політичні та економічні фактори впливу. Виявлено, що концепція сталого розвитку є домінуючою та визначальною для країн ЄС, а впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку – ще один важливий етап практичної реалізації Європейського зеленого курсу. В ЄС Головна відмінність сучасного етапу впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку в країнах ЄС полягає в тому, що таке звітування стає не відокремленою практикою із власними цілями та користувачами звітів, а поєднується з іншими формами підзвітності компаній. В той же час в умовах конкурентної боротьби на світових ринках в окремих країнах ЄС (Франція, Німеччина, Польща, Угорщина) спостерігаються ознаки дерегуляції звітності із сталого розвитку. Крім того, деякі уряди (Італія, Іспанія) змушені вдаватися до політики балансування між інтересами національних компаній та вимогами Директив ЄС. Україна наслідує поетапне впровадження обов'язкового звітування, однак визначені урядом терміни можуть бути скориговані внаслідок воєнних ризиків та умов повоєнного відновлення. Попри те, що впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку принесе певні виклики і розширить перспективи для українського бізнесу, важливо щоб держава забезпечила належний інформаційно-методичний супровід цього процесу.

Nowadays, in developed countries, the principles of sustainable development serve as a key guiding framework for economic policy and corporate governance.

The purpose of the article is to critically analyze trends in the implementation of mandatory sustainability reporting across EU countries, assess domestic legislative initiatives on the topic, and identify potential challenges and opportunities for Ukrainian businesses. The study examines the prerequisites for the transition to mandatory sustainability reporting in EU countries. It identifies the main features of this process, taking into account the political and economic factors at play. It was found that the concept of sustainable development is dominant and determining for EU countries. The implementation of mandatory sustainability reporting is an essential stage in the practical implementation of the European Green Deal. The main difference in the current stage of implementing mandatory sustainability reporting in EU countries is that it is not becoming a separate practice with its own goals and users of reports, but is combined with other forms of corporate accountability. At the same time, in the conditions of competition on world markets, signs of deregulation of sustainability reporting are observed in some EU countries (France, Germany, Poland, and Hungary). Additionally, some governments (Italy, Spain) are forced to resort to political solutions to balance the interests of national companies with the requirements of EU Directives. Having undertaken the obligation to introduce mandatory sustainability reporting, Ukraine should draw on the experience of EU countries, in particular Poland, so that, in the context of post-war reconstruction and limited funding, this process does not prevent Ukrainian enterprises from restoring their production capacities. Ukraine is following a phased introduction of mandatory sustainability reporting; however, the government may adjust the deadlines due to military risks and conditions of post-war reconstruction. Despite the challenges and opportunities it will bring, the introduction of mandatory sustainability reporting is crucial, and the state should provide proper information and methodical support for national companies.

Ключові слова: бухгалтерський облік, звітність, звітність із сталого розвитку, критерії класифікації підприємств, директиви ЄС, реформування бухгалтерського обліку.

Keywords: accounting, reporting, sustainability reporting, enterprise classification criteria, EU directives, accounting reform.

Постановка проблеми. Зростаючі екологічні загрози, соціальні дисбаланси і вимоги до прозорості бізнесу зумовили перехід від добровільного розкриття нефінансової інформації до обов'язкової звітності із сталого розвитку у багатьох країнах світу [1]. Зокрема, у країнах Європейського Союзу та інших розвинених юрисдикціях така звітність уже стала важливим інструментом підвищення підзвітності підприємств, довіри інвесторів і стійкості економічних систем.

Питання запровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку набуває особливої актуальності для України в умовах євроінтеграційних процесів та повоєнного відновлення. Крім того, щоб залучити іноземні інвестиції в контексті переходу до зеленої економіки, вітчизняні підприємства будуть зобов'язані надати ґрунтовні докази своєї орієнтованості на сталий розвиток через розкриття такої інформації у відповідних звітах [2]. Отже, гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами сталого звітування відкриває нові можливості для підвищення конкурентоспроможності українських підприємств, водночас формуючи низку викликів, пов'язаних із інституційною спроможністю, методичним забезпеченням і готовністю бізнесу до нових вимог.

Відтак дослідження європейського досвіду у сфері обов'язкового звітування, а також викликів і перспектив запровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку в Україні, є важливим для розуміння ролі такої звітності у трансформації національної економіки, адаптації бізнес-середовища до сучасних глобальних стандартів та формування підґрунтя для сталого економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практика обов'язкового звітування у сфері сталого розвитку в окремих країнах охоплює період від кількох років до десятиліття, відтак вже проведено чимало досліджень [1; 3; 4; 5; 6], пов'язаних з цією тематикою. Водночас, як зазначає А. Тарік (*A. Tariq*), існуючі дослідження щодо обов'язкової звітності із сталого розвитку часто мають часові, регіональні та тематичні обмеження. Зазвичай такі дослідження зосереджуються на вузьких часових рамках, оцінюючи лише короткострокові наслідки регулювання, а масштаб такої оцінки охоплює переважно декілька країн. Як наслідок, важко сформулювати повне уявлення про масштабний вплив регулювання у сфері обов'язкової звітності із сталого розвитку [4].

На початковому етапі поширення нефінансової звітності, до якої належить і звітність із сталого розвитку, країни ЄС по різному підходили до пропагування цінності такого звітування, яке спочатку здійснювалося на добровільних засадах. Запровадження обов'язкового звітування для певних категорій компаній на національному рівні (тобто в окремих країнах) зрештою призвело до посилення інформаційної асиметрії між тими суб'єктами, хто складає таку звітність добровільно, та тими хто зобов'язаний робити це згідно законодавчих вимог. Щоб вирішити цю проблему на рівні ЄС було прийнято декілька директив, зокрема Директиву 2014/95/EU. Р. Брейєр та Р. П. Орій (*R. Breijer & R. P. Orij*) виявили, що Директива 2014/95/EU призвела до збільшення використання європейськими компаніями концепцій нефінансової звітності, орієнтованих на інвесторів, в той час як компанії, які добровільно розкривають інформацію про сталий розвиток, використовують концепції зосереджені на інформаційних потребах ширшого кола користувачів звітності [5]. З цього можемо зробити висновок, що впровадження обов'язкового звітування впливає на поведінку компаній, зокрема у виборі того, інформаційні потреби якої групи користувачів звітності будуть для них пріоритетними.

Г. Б. Крістенсен, Л. Гайл та К. Лойц (*H. B. Christensen, L. Nail & C. Leuz*) досліджують та оцінюють потенційні економічні наслідки

впровадження обов'язкових стандартів розкриття у звітності інформації з питань корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку для американських компаній. Це дослідження також підтверджує суттєвий вплив обов'язкового звітування на поведінку компаній. Дослідники виявили, що обов'язкове звітування може бути інструментом для стимулювання соціальних або екологічних змін, але також може призвести до непередбачуваних наслідків для компаній та спонукати їх до поведінки, яка є небажаною для інвесторів або суспільства [6]. Наприклад, інформація про низький рівень дотримання підприємством екологічних норм і стандартів, розкрита у звітності із сталого розвитку, може спонукати відповідні органи ініціювати перевірку діяльності такого підприємства. З іншого боку, для підприємств виникає спокуса представити свої показники в значно кращому світлі, аніж це є насправді. Отже, вплив обов'язкового звітування на поведінку суб'єктів господарювання може бути неоднозначний та непередбачуваним з точки зору суспільних очікувань. Проте, як підсумовують дослідники, попри всі виявлені проблеми «обов'язкова звітність зі сталого розвитку має значний потенціал для покращення інформування інвесторів та інших зацікавлених сторін» [6].

Виходячи з того, що в Україні впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку лише розпочинається, наразі є досить мало досліджень українських авторів, які присвячені даному питанню. Загалом, більшість дослідників розглядають звітність із сталого розвитку в контексті розкриття засад нормативного регулювання, методичного забезпечення, а також визначення її потенціалу і ролі у забезпеченні інформаційних запитів широкого кола користувачів. Наприклад Д.О. Селецька аналізує стандарти Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), Європейські стандарти звітності зі сталого розвитку (ESRS) та стандарти Ради з міжнародних стандартів звітності у сфері сталого розвитку (ISSB). Проведений дослідницею аналіз показав, що всі три системи стандартів значною мірою узгоджені між собою, що полегшує процес переходу між ними для підприємств. Використання

стандартів GRI в Україні може стати підґрунтям для подальшого переходу на стандарти ESRS та ISSB в разі вступу України до ЄС [7].

Л.Ф. Корчагіна здійснює аналіз стандартів, рекомендацій, методологій до складання ESG-звітності підприємства, визначає типовий набір компонентів ESG-стратегії підприємства, базових принципів та основних елементів ESG-звіту підприємства, а також пропонує схему процесу створення і організації процесу ESG-звітності на підприємстві. Дослідниця ідентифікує звітність із сталого розвитку як важливий елемент системи управління ESG-активністю підприємства, що забезпечує комунікацію зі стейкхолдерами [8].

С. Остапчук, М. Павлюковець та А. Андрєєв вважають, що необхідність розкриття у звітності ESG-аспектів діяльності підприємства є одним із драйверів розвитку бухгалтерського обліку в інформаційному суспільстві [9].

В контексті методичного забезпечення звітності із сталого розвитку заслуговує уваги дослідження В. Метелиці, Т. Гагалюка та О. Колісник, які пропонують наукове обґрунтування стандартизованих форм Звіту зі сталого розвитку та інвестицій в аграрному секторі економіки для підготовки і оприлюднення показників екологічного капіталу. Дослідники стверджують, що залучення іноземних інвестицій для післявоєнної відбудови агробізнесу України неможливе без підготовки і оприлюднення нефінансової інформації про екологічний капітал на мікрорівні. Тому одним із інструментів розкриття такої інформації є розроблений ними ESGI-звіт [2].

О.О. Солодовнік та Є.В. Гавриличенко визначають основні світові тренди розвитку форм нефінансової звітності підприємств, які, на їх думку, є теоретичним і аналітичним базисом для обґрунтування заходів щодо адаптації інформаційної системи підприємства до змін інформаційних потреб і вимог стейкхолдерів. Це дослідження показує, що одним із ключових світових трендів є запровадження та розвиток обов'язкового нефінансового звітування підприємств [10].

Таким чином, дослідження іноземних та українських науковців доводять, що запровадження на національному рівні обов'язкового звітування із сталого розвитку – це закономірний процес розвитку нефінансової звітності загалом, який обумовлений, з одного боку, стабільно зростаючими запитами зацікавлених сторін, а з іншого – прагненням урядів та міжнародних інституцій законодавчо врегулювати цю сферу та усунути інформаційну асиметрію. Україна також взяла курс на впровадження обов'язкового звітування із сталого розвитку, про що свідчать останні законодавчі зміни, які будуть розглянуті у цій статті. Тому, аналізуючи європейський досвід, важливо оцінити з якими викликами можуть стикнутися українські підприємства та які перспективи загалом відкриває обов'язкова звітність із сталого розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою статті є критичний аналіз тенденцій впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку у країнах ЄС, оцінка вітчизняних законодавчих ініціатив щодо обов'язкового звітування, а також визначення потенційних викликів і перспектив для українського бізнесу.

Методологія дослідження. Методологічною основою цього дослідження є системний підхід, що поєднується з контент-аналізом та методом порівняння. Важливу частину дослідження формує аналіз європейського та українського законодавства у сфері обов'язкової звітності із сталого розвитку. Розглянуті в цій статті результати іноземних досліджень доповнюють авторські висновки та відкривають ширшу перспективу дослідження. Для аналізу та обробки даних автор використав аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, метод абстрагування та узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сьогодні звітність із сталого розвитку (*Sustainability Reporting* або *ESG Reporting*) є обов'язковою у низці країн, але зазвичай лише для певних категорій підприємств (великі компанії, публічні/лістингові компанії, фінансові інститути тощо). Однак, беручи до уваги євроінтеграційний вектор

розвитку України, основну увагу у цьому дослідженні зосередимо на країнах ЄС, досвід яких буде корисним для нашої держави.

В ЄС першим кроком до запровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку стало прийняття у 2014 році Директиви 2014/95/ЄС, відомої як Директива про нефінансову звітність [11]. Вона вимагає від великих суб'єктів господарювання, що становлять суспільний інтерес (тобто які мають понад 500 працівників), розкривати інформацію про екологічні та соціальні аспекти діяльності, а також питання, пов'язані із захистом трудових прав, боротьбою з корупцією та різноманітністю у раді директорів, причому таку звітність компанії повинні публікувати починаючи з 2018 року – звітуючи за 2017 фінансовий рік. Держави-члени повинні були імплементувати директиву в національне законодавство до 6 грудня 2016 року, завдяки чому під дію її вимог потрапили до 6000 великих компаній та груп по всьому ЄС.

Як зазначають П. Фіхтер, Дж. М. Хітц та Н. Леман (*P. Fiechter, J. M. Hitz and N. Lehmann*), впровадження Директиви 2014/95/ЄС мало подвійну мету. По-перше, директива спрямована на підвищення прозорості розкриття інформації, пов'язаної зі сталим розвитком. По-друге, регулятори мали на меті зробити її стратегічним заходом для покращення показників сталого розвитку компаній [3]. Відтак очевидно, що концепція сталого розвитку є домінуючою та визначальною для країн ЄС, а впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку – ще один важливий етап її утвердження на практиці.

Сферу дії Директиви 2014/95/ЄС та її вимоги до звітності суттєво розширила прийнята у 2022 році Директива (ЄС) 2022/2464, більше відома як Директива про звітність з корпоративної сталості (*Corporate Sustainability Reporting Directive*, скорочено *CSRD*) [12]. CSRD – ключовий елемент в системі реалізації Європейського зеленого курсу (*European Green Deal*), який по суті повністю замінює Директиву 2014/95/ЄС, охоплюючи значно більше суб'єктів господарювання – понад 50 000 компаній.

Відмінність сучасного етапу впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку в країнах ЄС полягає в тому, що таке звітування стає не відокремленою практикою із власними цілями та користувачами звітів, а поєднується з іншими формами підзвітності компаній. Зокрема, «крім звітності із сталого розвитку, яку вимагає CSRD, компанії повинні виконувати додаткові вимоги до звітності. Якщо компанія в ЄС підпадає під дію CSRD, вона також повинна звітувати згідно зі статтею 8 Регламенту щодо таксономії. Це означає, що компанія повинна розкривати, яка частина її діяльності може вважатися сталою, вказуючи відсотки від загального обороту, операційних і капітальних витрат, які відповідають встановленим критеріям. Також, практично всі компанії, які підпадають під звітність за CSRD, повинні також відповідати іншій директиві ЄС – CSDDD (Директива про корпоративну сталу діяльність) і включати відповідну інформацію в свою річну звітність. Натомість фінансові інституції мають звітувати також як за статтею 8 Регламенту щодо таксономії, так і Директивою (ЄС) 2019/2088 щодо розкриття інформації, пов'язаної зі сталим розвитком, у секторі фінансових послуг» [13, с. 11].

Ще один важливий аспект розвитку обов'язкового звітування із сталого розвитку в ЄС пов'язаний із впливом політичних та економічних факторів на цей процес в контексті торговельних війн та глобальної боротьби за ринки. Європейські компанії, ставши по суті заручниками Європейського зеленого курсу, почали втрачати свої конкурентні позиції на світових ринках, що пов'язано з ростом витрат не лише на впровадження зеленої економіки, але й на розширене обов'язкове звітування із сталого розвитку. Як наслідок, в ЄС виникли дискусії про обґрунтованість крену в сторону дерегуляції звітності із сталого розвитку. Зокрема, «омнібусний пакет спрощення, опублікований Європейською комісією 26 лютого 2025 року, пропонує суттєві корективи до ключових правил сталого розвитку. Він є частиною зобов'язання Європейської комісії скоротити вимоги до звітності на 25% до середини 2025 року. Омнібусна пропозиція викликала гарячі дебати по всьому ЄС щодо

майбутнього порядку денного ЄС у сфері сталого розвитку та виявила глибокі розбіжності між державами-членами. Ці розбіжності створюють виклик щодо підходу ЄС до управління сталим розвитком. У часи зростання міжнародної ворожості до політики сталого розвитку, шлях уперед має зосереджуватися на впровадженні, а не на дерегуляції, щоб зберегти цілісність Європейської зеленої угоди» [14].

Станом на 2025 рік серед країн ЄС не було єдності щодо подальшого посилення чи спрощення вимог до обов'язкового звітування із сталого розвитку. Наприклад, Німеччина та Франція публічно закликали до спрощення та відтермінування законодавства про сталий розвиток, висловлюючи занепокоєння щодо його потенційного впливу на конкурентоспроможність європейських компаній. Більше того, спочатку обидві країни наполягали на відмові від Директиви про належну перевірку корпоративної сталості (CSDDD), хоча пізніше пом'якшили свою позицію.

Імплементація CSRD у Німеччині відстає від запланованого графіку, що пов'язано із політичною кризою, відтак це заважає країні виконувати свої зобов'язання щодо звітності із сталого розвитку. Лобі німецьких промислових компаній настільки сильне, що під їх тиском уряд неодноразово закликав відтермінувати впровадження вимог CSRD.

Хоча Франція вже повністю імплементувала CSRD у національне законодавство (щонайменше 86 французьких компаній розпочали складати свої звіти про сталий розвиток відповідно до CSRD) [14], на тлі глобальної конкуренції з китайськими та американськими компаніями уряд закликав до масштабної регуляторної паузи та поглибленого перегляду існуючої системи звітування.

Менш категоричною є позиція Італії, яка, з одного боку виступає за відтермінування CSDDD, а з іншого – підтримує повне застосування CSRD для великих компаній. Зрештою, уряд запропонував виважений трирівневий підхід: повне впровадження обов'язкового звітування для великих корпорацій, спрощена звітність для середніх підприємств та розширені

терміни звітування для менших компаній [14]. Фактично, такий підхід свідчить про балансування між необхідністю знизити потенційні ризики втрати конкурентоздатності для італійських компаній і бажанням продовжувати дотримуватися Європейського зеленого курсу.

Широку суспільну підтримку обов'язкова звітність із сталого розвитку має в Іспанії, Данії та Бельгії. Ці країни виступають проти послаблення вимог до звітування і причин тут декілька. «Позиція Іспанії формується під сильним тиском громадянського суспільства, і уряд запропонував альтернативні заходи підтримки, включаючи фінансування ЄС технічної допомоги та цифрових платформ для зниження витрат на дотримання вимог, а не послаблення основних вимог до звітності» [14]. У Бельгії компанії вже мають досвід звітування та добре адаптувалися до нових вимог, тому опір змінам у цій країні є мінімальним.

Не дивно, що найбільшими прихильниками дерегуляції у сфері обов'язкового звітування із сталого розвитку є Польща та Угорщина. Сьогодні економіка Польщі динамічно розвивається, а тому обов'язкова звітність із сталого розвитку може пригальмувати цей імпульс. Польща, займаючи прагматичну позицію, скористалася своїм головуванням у Раді ЄС, щоб просунути пропозиції Омнібусного пакету, подаючи цю ініціативу як необхідний крок до підвищення конкурентоспроможності ЄС та зменшення регуляторного навантаження на компанії. Ці кроки одразу були підтримані Угорщиною, яка послабила вимоги для малих та середніх компаній в країні та закликала до значного послаблення вимог до звітності із сталого розвитку на рівні ЄС.

Проаналізовані тенденції у сфері обов'язкового звітування щодо виконання вимог сталого розвитку в країнах ЄС дозволяють зробити наступні висновки.

По-перше, впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку в країні залежить від того, наскільки домінуючою для національної економіки є концепція сталого розвитку. При цьому важлива не лише позиція уряду та

законодавчих інституцій, а також широка суспільна думка та лобі компаній, які мають вагомий вплив на цей процес, про що свідчить досвід Франції, Німеччини та Іспанії.

По-друге, перехід від добровільного до обов'язкового розкриття інформації про сталий розвиток відображає стратегію прийнятого у 2019 році Європейського зеленого курсу. Тобто мова йде про всеохоплюючу тенденцію на міжнародному рівні, а не відокремленні зусилля поодиноких країн. Відтак цей процес безумовно матиме продовження, що ознаменується посиленням вимог до такого звітування.

По-третє, впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку може викликати опір як компаній в окремих галузях економіки, так і урядів окремих країн (наприклад Німеччина, Польща, Угорщина). Причиною такого опору є ризик втрати конкурентоспроможності національних компаній на глобальних ринках та сповільнення розвитку економіки. У зв'язку з цим, в таких країнах переважно впроваджуються перехідні періоди, або спостерігаються відставання у прийнятті запланованих національних законів та європейських директив.

Окремий випадок – прояв в країні ознак дерегуляції, коли прийняті раніше норми послаблюються або частково скасовуються. В цьому випадку наслідки таких процесів можуть бути неоднозначними. Для національних компаній такий крок може мати позитивні наслідки в поєднанні з політикою державного протекціонізму. З іншого боку, країна може стикнутися з критикою та ворожістю інших держав-партнерів, які не хочуть поодиночі нести тягар зеленого курсу. Заходи впливу на країну з метою зупинки дерегуляційних процесів можуть бути як суто політичними, так і стосуватися обмежень у виділенні фінансування та інших проявів економічного тиску.

З метою вступу до ЄС, Україна гармонізує національне законодавство з бухгалтерського обліку з вимогами європейських директив, що зокрема охоплює впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку. Наша держава планує поетапне впровадження обов'язкового звітування, логіка

якого майже повністю відповідає підходу CSRD та зрештою веде до збалансування облікової інформації на основі ширшого використання нефінансових даних, про необхідність якого ми заявляли раніше [15].

Основними кроками зробленими в цьому напрямі є прийняття низки нормативно-правових документів, серед яких: Указ Президента України від 30.09. 2019 р. № 722 «Про Цілі сталого розвитку України до 2030 року» та Стратегія запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку, схвалена розпорядженням Кабінет Міністрів України від 18.10.2024 р. № 1015-р. На виконання згаданої Стратегії 25 червня 2025 р. було схвалено проєкт змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо запровадження звітності про сталий розвиток [16].

Таким чином, найближчими роками певні категорії українських підприємств будуть зобов'язані готувати та оприлюднювати обов'язкові звіти із сталого розвитку, які будуть вважатися невід'ємною частиною фінансової звітності. На основі аналізу законодавчих ініціатив нами в таблиці 1 представлено очікувані (планові) терміни впровадження обов'язкової звітності зі сталого розвитку в Україні.

Таблиця 1. Орієнтовні строки впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку в Україні

Етап	Категорія підприємств	Період впровадження
І етап	Великі підприємства та підприємства суспільного інтересу, зокрема:	2028–2029 рр.
	– Великі підприємства та материнські компанії великих груп з кількістю працівників понад 500 осіб	2028 р.
	– Інші великі підприємства та материнські компанії великих груп	2029 р.
ІІ етап	Середні та малі підприємства, що котируються на біржі	2030 р.
ІІІ етап	Інші категорії (за окремими рішеннями)	після 2030 р.

Джерело: складено автором на основі [16].

Безперечно, в умовах воєнного стану вказані терміни є орієнтовними, а фактичне впровадження обов'язкового звітування залежать від темпів гармонізації українського законодавства з директивами ЄС, а також від строків завершення війни та умов повоєнного відновлення.

Інформація про сталий розвиток буде розкриватися відповідно до Європейських стандартів звітності про сталий розвиток (*European Sustainability Reporting Standards*, скорочено *ESRS*) як окремий розділ управлінського звіту. Подання буде здійснюватися в єдиному електронному форматі з використанням таксономії, що сприятиме аналізу та доступу до інформації [16]. Крім того, можна припустити, що українські підприємства будуть зобов'язані дотримуватися принципу подвійної суттєвості, який передбачає розкриття впливу компанії на довкілля та суспільство, а також вплив ESG-факторів на фінансовий стан компанії.

Ще одним важливим кроком до синхронізації українського законодавства з політикою ЄС у сфері бухгалтерського обліку і звітності є оновлення критеріїв визначення категорій підприємств. Зокрема, на початку 2026 року уряд схвалив законопроект, в якому пропонуються нові критерії поділу українського бізнесу на мікро-, малі, середні та великі підприємства. В основу нової класифікації закладаються три показники, а саме:

- середня кількість працівників;
- обсяг чистого доходу;
- балансова вартість активів.

У таблиці 2 показано як виглядатиме нова класифікація українських підприємств.

Таблиця 2. Оновлені критерії класифікації підприємств

Категорія підприємств	Критерії визначення
Мікропідприємства	– до 9 працівників та/або до еквівалента 2 млн євро доходу або активів
Малі підприємства	– до 49 працівників та/або до 10 млн євро доходу або активів
Середні підприємства	– до 249 працівників та/або до 50 млн євро доходу або до 43 млн євро активів
Великі підприємства	– суб'єкти господарювання, що перевищують ці межі

Джерело: складено автором на основі [16].

Розглянуті нами законодавчі кроки свідчать про те, що до 2030 року звітність із сталого розвитку стане обов'язковою для переважної більшості українських підприємств, які можуть стикнутися з наступними викликами:

- нестача методичних матеріалів і підготовлених фахівців;
- додаткові витрати на збір і верифікацію даних;
- потреба в адаптації облікових та управлінських систем.

Натомість перспективи переходу до обов'язкового звітування включають:

- ширший доступ до європейських і міжнародних фінансових ринків;
- підвищення інвестиційної привабливості українського бізнесу;
- зміцнення довіри до бізнесу і держави з боку міжнародних партнерів і суспільства.

Однак варто додати, що на результативність запланованих змін у сфері бухгалтерського обліку і звітності, як показує досвід країн ЄС, можуть вплинути політичні та економічні фактори, які здатні як пришвидшити перехід до обов'язкового звітування, так і викликати дерегуляційні тенденції.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Сьогодні звітність із сталого розвитку є глобальним трендом у сфері звітування, що свідчить про перехід до концепції сталого розвитку. Багато країн, зокрема у ЄС, поступово переходять від добровільного до обов'язкового розкриття інформації про вплив компанії на довкілля, що знаменує зростання суспільного усвідомлення цінності природного середовища та екосистемних послуг. Європейський зелений курс одночасно є підґрунтям і драйвером впровадження обов'язкового звітування із сталого розвитку в країнах ЄС. Однак, під впливом політичних та економічних факторів в окремих країнах виникає спротив законодавчим ініціативам, зокрема CSRD та CSDDD, доказом чого є часткова дерегуляція.

Взявши на себе зобов'язання впровадити обов'язкову звітність із сталого розвитку Україна має враховувати досвід країн ЄС, зокрема Польщі, щоби в умовах повоєнного відновлення та обмеженого фінансування цей

процес не перешкодив українським підприємствам відновити їх виробничі потужності. Україні варто брати приклад з Італії, яка запровадила виважений трирівневий підхід до звітності із сталого розвитку, беручи до уваги інтереси національних компаній, зокрема ризики послаблення їх конкурентоздатності на світових ринках.

Безперечно, впровадження обов'язкової звітності із сталого розвитку в Україні принесе вітчизняним підприємствам певні виклики, але і відкриє ширші перспективи. Важливо, щоб держава своєчасно надала суб'єктам господарювання інформаційну та методичну підтримку, не залишився їх на одинці. Ці та інші аспекти визначають тематику для наших подальших досліджень.

Література

1. Hummel, K., & Jobst, D. (2024). An overview of corporate sustainability reporting legislation in the European Union. *Accounting in Europe*, 21(3), 320-355. <https://doi.org/10.1080/17449480.2024.2312145>
2. Метелиця В., Гагалюк Т., Колісник О. Звіт зі сталого розвитку та інвестицій в аграрному секторі економіки: екологічний капітал. *Український економічний часопис*. 2024. № 6. С. 59–68. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-6-10>
3. Fiechter, P., Hitz, J. M. and Lehmann, N. (2022), “Real effects of a widespread CSR reporting mandate: evidence from the European Union’s CSR directive”, *Journal of Accounting Research*, Vol. 60, No. 4, pp. 1499-1549. <https://doi.org/10.1111/1475-679X.12424>
4. Tariq, A. (2025). Mandatory sustainability reporting and the disclosure-performance gap: insights from the EU directive. *Meditari Accountancy Research*, 33(7), 536-567. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-02-2025-2838>
5. Breijer, R., & Orij, R. P. (2022). The comparability of non-financial information: An exploration of the impact of the non-financial reporting directive (NFRD, 2014/95/EU). *Accounting in Europe*, 19(2), 332-361. <https://doi.org/10.1080/17449480.2022.2065645>

6. Christensen, H. B., Hail, L., & Leuz, C. (2021). Mandatory CSR and sustainability reporting: Economic analysis and literature review. *Review of accounting studies*, 26(3), 1176-1248. <https://doi.org/10.1007/s11142-021-09609-5>
7. Селецька Д. О. Нормативне регулювання формування звітності зі сталого розвитку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2024. Вип. 2(58). С. 58-66. [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2024-2\(58\)-58-66](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2024-2(58)-58-66)
8. Корчагіна Л. Ф. Розвиток теоретико-методичних підходів до організації процесу створення ESG-звітності на підприємствах. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2023. Вип. 105. С. 57-66. <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2023-105-06>
9. Остапчук С., Павлюковець М., Андреев А. Розвиток бухгалтерського обліку в контексті викликів інформаційного суспільства. *Економіка і суспільство*. 2025. Вип. 80. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-80>
10. Солодовнік О. О., Гавриличенко Є. В. Нефінансова звітність підприємства: зміст, стандарти і світові тренди розвитку. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.14>
11. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng> (дата звернення: 05.01.2026).
12. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464> (дата звернення: 05.01.2026).

13. Офіс зеленого переходу. Практичне застосування Директиви ЄС щодо корпоративної звітності про сталий розвиток (CSRD). 2024, 50 с. URL: <https://gto.dixigroup.org/assets/images/files/1-gto-csrd.pdf> (дата звернення: 05.01.2026).

14. Iozzelli L. The Omnibus Simplification Package Proposal: A Test of the EU's Unity. GreenDeal-NET, 2025. URL: <https://www.greendealnet.eu/Omnibus-Simplification-Package-Proposal> (дата звернення: 05.01.2026).

15. Остапчук С. М., Царук Н. Г. Облік водних, земельних та біологічних активів в контексті управління сталим розвитком: вибір пріоритетного вимірника. *Облік і фінанси*. 2019. № 2(84). С. 36-47. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2\(84\)-36-47](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2(84)-36-47)

16. Government Adopts Key Reforms in Financial and Sustainability Reporting to Align with EU Standards. Ministry of Finance of Ukraine, 25 June 2025. URL: https://mof.gov.ua/en/news/uriad_skhvaliv_zmini_do_zakonu_pro_bukhgalterskii_oblik_shcho_zminitsia_dlja_biznesu-5212?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.01.2026).

References

1. Hummel, K. and Jobst, D. (2024), "An overview of corporate sustainability reporting legislation in the European Union", *Accounting in Europe*, vol. 21, no. 3, pp. 320–355. <https://doi.org/10.1080/17449480.2024.2312145>
2. Metelytsia, V., Gagalyuk, T. and Kolisnyk, O. (2024), "The report on sustainable development and investments in the agricultural sector: the environmental capital perspective", *Ukrainian Economic Journal*, vol. 6, pp. 59–68. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-6-10>
3. Fiechter, P., Hitz, J. M. and Lehmann, N. (2022), "Real effects of a widespread CSR reporting mandate: evidence from the European Union's CSR directive", *Journal of Accounting Research*, vol. 60, no. 4, pp. 1499–1549. <https://doi.org/10.1111/1475-679X.12424>

4. Tariq, A. (2025), “Mandatory sustainability reporting and the disclosure-performance gap: insights from the EU directive”, *Meditari Accountancy Research*, vol. 33, no. 7, pp. 536–567. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-02-2025-2838>
5. Breijer, R. and Orij, R. P. (2022), “The comparability of non-financial information: An exploration of the impact of the non-financial reporting directive (NFRD, 2014/95/EU)”, *Accounting in Europe*, vol. 19, no. 2, pp. 332–361. <https://doi.org/10.1080/17449480.2022.2065645>
6. Christensen, H. B., Hail, L. and Leuz, C. (2021), “Mandatory CSR and sustainability reporting: Economic analysis and literature review”, *Review of accounting studies*, vol. 26, no. 3, pp. 1176–1248. <https://doi.org/10.1007/s11142-021-09609-5>
7. Seletska, D. (2024), “Regulatory framework for the formation of sustainability reporting”, *Problems of Theory and Methodology of Accounting, Control and Analysis*, vol. 2(58), pp. 58–66. [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2024-2\(58\)-58-66](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2024-2(58)-58-66)
8. Korchahina, L. (2023), “Development of theoretical and methodological approaches to organizing the process of creating ESG reports at enterprises”, *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University Economic Series*, vol. 105, pp. 57–66. <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2023-105-06>
9. Ostapchuk, S., Pavliukovets, M. and Andrieiev, A. (2025), “Development of accounting in the face of challenges posed by the information society”, *Economy and Society*, vol. 80. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-80>
10. Solodovnik, O. and Gavrylychenko, I. (2024), “Non-financial reporting of the enterprise: content, standards, and global development trends”, *Effective economy*, vol. 5. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.14>
11. The European Parliament and the Council (2014), “Directive 2014/95/EU of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large

undertakings and groups Text with EEA relevance”, available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng> (Accessed 05 January 2026).

12. The European Parliament and the Council (2022), “Directive (EU) 2022/2464 of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting (Text with EEA relevance)”, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464> (Accessed 05 January 2026).

13. Green Transition Office (2024), “Practical application of the EU Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)”, available at: <https://gto.dixigroup.org/assets/images/files/1-gto-csrd.pdf> (Accessed 05 January 2026).

14. Iozzelli, L. (2025), “The Omnibus Simplification Package Proposal: A Test of the EU’s Unity”, GreenDeal-NET, available at: <https://www.greendealnet.eu/Omnibus-Simplification-Package-Proposal> (Accessed 05 January 2026).

15. Ostapchuk, S. M. and Tsaruk, N. H. (2019), “Accounting for Water, Land and Biological Assets in the Context of Sustainable Development Management: The Choice of a Main Meter”, *Oblik i finansi*, vol. 2(84), pp. 36–47. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2\(84\)-36-47](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2(84)-36-47)

16. Ministry of Finance of Ukraine (2025), “Government Adopts Key Reforms in Financial and Sustainability Reporting to Align with EU Standards”, available at: https://mof.gov.ua/en/news/uriad_skhvaliv_zmini_do_zakonu_pro_bukhgalterskii_oblik_shcho_zminitsia_dlja_biznesu-5212?utm_source=chatgpt.com (Accessed 12 January 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 11.02.26

Прорецензовано / Revised: 15.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 19.02.26